

מחקר: פיטורי כל עובד בטבע מסכנים חמישה עובדים נוספים במשק הישראלי

ממחקר שערכו ד"ר גלעד פורטונה ויובל ניב ממוסד שמואל נאמן, עולה כי שיעור הערך המוסף שמייצרת טבע גבוה משמעותית מהמקובל בתעשייה בארץ • בנוסף, נפילתה של החברה עלולה לייאש חברות צעירות מלהפוך לחברות תעשייה, והן יעדיפו לעשות אקזיט מוקדם יותר

מאת גלי וינרב

הפיטורים בטבע כונו לא אחת, גם מעל דפי עיתון זה, "פיגוע בכלכלה הישראלית". דוח של מוסד שמואל נאמן, שנערך לפני שלוש שנים עבור טבע, על ידי שני חוקרים במכון שהם עובדים לשעבר בחברה, ד"ר גלעד פורטונה ויובל ניב, מאשש זאת.

הדוח מראה כי הפעילות בטבע תורמת באופן עקיף לתעסוקה במשק, שהיא גדולה פי חמישה מהתעסוקה בטבע עצמה. מה שהיה משמח בעת כתיבת הדוח, הוא חדשות עצובות היום. כל פיטורים בטבע משפיעים גם על המעגל השני והשלישי של התעסוקה, שנוצרת בזכות פעילות החברה, ועל כל מפורט בטבע, יש חשש לפיטורים של חמישה עובדים נוספים במשק כולו. החוקרים השתמשו במודל זוכה פרס נובל להערכה של תרומה של פעילות חברה מסוימת לכלל השוק בשלושה מעגלים. על פי גישתם, ההשפעה של טבע - שכעת הופכת להשפעה השלילית של הפיטורים בטבע - נחלקת לכמה רכיבים. רכיב אחד הוא ההשפעה על ספקי החברה הישירים. "כאשר סוגרים מפעל, לעתים הדבר יוביל לפשיטת דגל מוחלטת של ספק", אומר פורטונה.

רכיב שני הוא המעגל השני והלאה, כלומר מי שנותנים שירותים לעובדי טבע בחייהם האישיים וכן מי שנותן שירותים לספקים שניונים מטבע, וכעת פעילותם עלולה להיפגע באפקט שרשרת.

בנוסף, ישנו רכיב שלישי, והוא המסים שמשלמת טבע (אף שהם מופחתים יחסית), שמשלמים עובדים ושמשלמים המועסקים במעגלי התעסוקה סביבה, נכנסים לתקציב המדינה ותורמים בכך לתעסוקה של עובדים נוספים בפרויקטים ממשלתיים.

החוקרים מצאו כי שיעור הערך המוסף שמייצרת טבע גבוה משמעותית מהמקובל בתעשייה בארץ. על פי פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שיעור הערך המוסף הממוצע בתעשייה כאחוז מהמכירות הוא 31.8%, של חברות הייטק בממוצע הוא כ-44% ושל טבע - לא פחות מ-54.6%. כלומר, גם לפי התרחיש הכי אופטימי לפיו כל העובדים של טבע ייקלטו במשרות אחרות וכל ספקי טבע שיצמצמו פעילות או יפשוטו את הרגל ימצאו לקוחות חדשים, הרי שהתרומה של פעילותם לכלכלה הישראלית, צפויה לפחות.

"פגיעה משמעותית בתעשייה הכימית"

על פי הדוח, נכון לשנת 2012 התעסוקה הישראלית של

מפעל טבע בהר חוצבים, שצפוי להיסגר. השפעה שלילית בשלושה מעגלים צילום: רויטרס, Ammar awad

התרומה של טבע למשק* במיליארדי ש"ח

תרומה ישירה	תרומה נובעת	תרומה כוללת
25.7	38	50.9
13.2	18.7	22.7
7.4	27.5	40.9

* נכון לשנת 2012

טבע הייתה 7,400 עובדים, המעגל השני כלל 27.5 אלף עובדים והמעגלים השלישי והלאה כללו 40.9 אלף עובדים. יצוין כי ב-2016, עוד לפני הפיטורים, העסיקה טבע בישראל פחות עובדים מאשר ב-2012, כ-6,600 עובדים. כמו כן, על פי הדוח, נכון לשנת 2012 תרומה טבע לתמ"ג 13.2 מיליארד שקל, התרומה מספקי ונותני השירות הישירים שלה הייתה 18.7 מיליארד שקל והתרומה העקיפה דרך הצריכה ותשלום המסים על ידי עובדי החברה

עורכי המחקר: "אנחנו מעריכים כי התעסוקה של 27,500 העובדים במעגל השני, תיפגע מיד. לגבי התעסוקה של 41 אלף עובדים באופן עקיף, היא עשויה לפחות משמעותית".

ד"ר פורטונה: "הכרתי את טבע בתור שכנראה ההכנסות מן הקופקסון קצת הרדימו את המערכת מלהתייעל בגנריקה, והמיקוד היה בכיוונים אינובטיביים שהיו נראים מוצלחים כל כך. למשל, החטיבה הכימית הייתה מאוד רווחית ומאוד עצמאית בשנים שאני הכרתי אותה, ואילו בשנים האחרונות היא מוזגה עם פעילות הגנריקה הכללית, וזה לא תמיד תורם למוטיבציה. בינתיים, במדינות אחרות, חברות ממשיכות להתייעל".

וכדומה, הייתה 22.7 מיליארד שקל. בנוסף, ציין הדוח את התרומה של טבע כחברה פרמצבטיית גלובלית, להשבת תעשיית פיתוח התרופות המקומית, על ידי השבת יכולות הניהול המקומי והגלובלי של התעשייה, וכן על ידי מתן מוטיבציה לסטודנטים לפנות ללימודים בתחומי מדעי החיים, בתקווה כי טבע עשויה לקלוט אותם. פורטונה וניב ציינו כי: "במידה וטבע תצמצם באופן מהותית את פעילותה בארץ תתרחש פגיעה משמעותית בתעשייה הכימית המקומית. השוק המקומי יתמקד בחברות הזנק כפועל יוצא מחוסר האמון ביכולות המקומיות לבנות חברות מבוססות. כמו כן תתרחש פגיעה בבסיס המחקר האקדמי, שנהנה מהקשר עם טבע". אמירה זו מבוססת בין היתר על הנתון לפיו טבע השקיעה בין השנים 2002-2012 254 מיליון דולר בחברות מקומיות

ובפרויקטים שמקורם במוסדות מחקר מקומיים, לעומת השקעה של 212 מיליון דולר בלבד על ידי חברות פארמה זרות. עם זאת, יש לציין כי מאז 2012, כבר הפחיתה טבע משמעותית את מעורבותה בשוק הביומד הישראלי, לא השקיעה בחברות הזנק ישראליות וביצעה רק השקעות מצומצמות (כ-10 מיליון דולר) בפרויקטים באקדמיה. עם זאת, נכון הדבר כי טבע היוותה השראה לכך שחברות גדולות יכולות לקום בישראל, ואילו נפילתה של חברה כזו יכולה לייאש חברות צעירות מלהפוך לחברות תעשייה, והן יעדיפו אקזיט מוקדם יותר.

עוד מצוינת ברוח התרומה של טבע לקהילה. נכון למועד עריכת הדוח ב-2014, הוציאה טבע כ-15 מיליון שקל בשנה על פעילויות בתחום התרומה לקהילה, 175 מעובדי טבע התנדבו בקביעות ותרומתה השנתית של טבע לפעילות בקהילה הסתכמה ב-24 אלף שעות התנדבות בשנה. בראיון ל"גלובס" אומרים החוקרים: "אנחנו מעריכים כי התעסוקה של 27,500 העובדים במעגל השני, תיפגע מיד. לגבי התעסוקה של 41 אלף עובדים באופן עקיף, היא עשויה לפחות משמעותית".

ניב: "הייצור בישראל יותר יקר מבהודו ואפילו ברוב מדינות אירופה, אך יש היום טכנולוגיות שיאפשרו לכפר על בעיות הפריזון, וחשוב מאוד ליישם אותן במפעלים שנשארו. כאשר התפוקה גדלה, גם אם זה נעשה באמצעות אוטומציה, המשמעות היא לרוב העסקה של עובדים רבים יותר".

● מודע המפעלים של טבע היו בנחיתות ביחס לשאר העולם? פורטונה: "אני הכרתי תמיד את טבע בתור חברה המתייעלת כל הזמן. אלא שכנראה ההכנסות מן הקופקסון קצת הרדימו את המערכת מלהתייעל בגנריקה, והמיקוד היה בכיוונים אינובטיביים שהיו נראים מוצלחים כל כך. למשל, החטיבה הכימית הייתה מאוד רווחית ומאוד עצמאית בשנים שאני הכרתי אותה, ואילו בשנים האחרונות היא מוזגה עם פעילות הגנריקה הכללית, וזה לא תמיד תורם למוטיבציה. בינתיים, במדינות אחרות, חברות ממשיכות להתייעל".